

BEARRÁIGEAHČČORAPORTA MEARRÁDUS

Mánáidgárdebiras

Mánáidgárddi eastadanbargu das ahte ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ja mánáidgárddi geatnegasvuohta sihkkarastit ahte mánáin lea dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras

Giellavealgu mánáidgárdi

Čoahkkáigeassu

Mii čađahat bearráigeahču Giellavealgu mánáidgárddis mánáidgárddi barggu hárrái mánáid mánáidgárdebirrasa birra. Bearráigeahčču lea guovtti oasis:

1. Mánáidgárddi eastadanbargu ja bargu ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.
2. Mánáidgárddi geatnegasvuohta eastadit, bissehit ja čuovvulit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhhtima ja sávatkehtes ovttasdoaimmamiid.

Bearráigeahču bajimus ulbmil lea ahte dat galgá leat mielde dahkame ahte mánáidgárddis lea buot mánáin dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras. Fylkkamánni atná mánáidkonvenšuvnna vuodđun Giellavealgu mánáidgárddi bearráigeahčus. Artihkal 3 mánáidkonvenšuvnna deattuha ahte máná buoremus galgá leat buot ovddemusas ja leat vuodđun buot doaimbajuiin ja mearrádusain mat gusket mánnái.

Bearráigeahčču lea čađahuvvon báikkis dieđihuvvon bearráigeahččun, ja lea vižžojuvvon dokumentašuvdna ja leat čađahuvvon jearahallamat. Bearráigeahčču lei álggos dieđihuvvon čađahuvvot cuoŋománus, muhto dat fertii maŋiduvvot koronadávva leavvama geažil 2020 giđa.

Dollojuvvui rahpančoahkkin geassemánu 16. beaivvi masa serve váhnemat, bargit ja báikkálaš mánáidgárdeeiseváldi. Dán čoahkkimis dieđihuvvui buohkaide mánáidgárdelága gáibádusaid birra bearráigeahččotemá hárrái. Dasto jearahallojuvvojedje váhnemat. Geassemánu 17. beavvi jearahallojuvvojedje bargit, ja loahpas jearahallojuvvui mánáidgárdeeaiggát geassemánu 24. beaivvi.

Bearráigeahčus gávnnaha Fylkkamánni e.e. ahte mánáidgárdeeaiggát ii sihkaraste ahte váhnemat besset váikkuhit dasa movt mánáidgárddi heivehuvvo oktagaslaččat mánáid dearvvašvuođa ja loaktima hárrái, ahte mánáidgárddi ovttasbargolávdegoddi ii váldojuvvo searvá mánáidgárdebirasdoaimbajuid bargui ja ahte mánáidgárddi ferte čuovvut mielde, čuovvulit ja dárkkistit ášši dakkaviđe jus muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre dilli mánáidgárddis.

Mánáidgárddi oačču gaskaboddosaš bearráigeahččoraportta ja guhkiduvvon áigemeari buktit cealkámuša raportii. Mánáidgárddi buvttii cealkámuša áigemearrái.

Mánáidgárddi cealkámuša vuodul leat mii muhtin čuoggáid rievdadan raporttas.

Mii leat dál dahkan mearrádusa njulgemiid birra. Giellavealgu mánáidgárddi oažžu njulgenáigemearrin **05.02.21**.

Sisdoallu

1	Álggahus	4
1.1	Oanehaččat mánáidgárddi birra.....	4
1.2	Bearráigeahču čađaheami birra	4
2	Mánáidgárddi bargu eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.....	5
2.1	Rievttálaš gáibádusat	5
2.2	Min áicamat, árvoštallamat ja konklusuvnnat.....	7
3	Mánáidgárddi geatnegasvuohta hálddašit, bissehit ja čuovvulit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhttimiid ja sávatkeahkes ovttasdoaimamiid.	17
3.1	Rievttálaš gáibádusat	17
3.2	Min áicamat, árvoštallamat ja konklusuvnnat.....	18
4	Min reakšuvnnat.....	26
4.1	Gohččun njulget	26
4.2	Gohččumiid čuovvoleapmi	27
5	Dis lea vuoigatvuohta váidit	27

1 Álggahus

Mii čađahit bearráigeahčuid mánáidgárddiin erenoamáš dilálašvuodain, vrd. mánáidgárdelága § 9 nuppi lađđasa.

Bearráigeahčus dárkkistat mii čuovvu go mánáidgárdeeaiggát mánáidgárdelága oktan láhkaásahusaiguin.

Min bearráigeahčut leat almmolaš válldi čađaheapmi, mii mielddisbukta ahte mii galgat čađahit bearráigeahču hálddašanrievvtti ja almmolašvuodálága njuolggadusaid mielde. Bearráigeahčus gieđahallat mii persovdnadieđuid. Loga dáppe eambo dan birra mo mii gieđahallat persovdnadieđuid [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1 Oanehaččat mánáidgárddi birra

Giellavealgu mánáidgárdi lea priváhta mánáidgárdi man eaiggáduššá vuodđudus Sámi Báikegottiid Guovddáš/Samiske bygdesenter, gos sámegiella ja sámi kultuvra galgá deattuhuvvot mánáidgárddi sisdoalus.

Mánáidgárdi lea organiserejuvvon guokten ossodahkan. Állat lea 0-3 jahkásaš mánáide ja Beštor 3-5 jahkásaččaide.

Mánáidgárdeiseváldi gielddas lea čađahan bearráigeahču mánáidgárddis gos temán lei mánáidgárddi bargu eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ja mo mánáidgárdi gieđahallá vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhttiimiid ja sávatkeahces ovttasdoaibmamiid.

Giella sáddii Giellavealgu mánáidgárdái dieđu bearráigeahču birra 19.09.17 ja 01.04.19 lei loahpalaš bearráigeahččoraporta gárvvvis. Giella gohčui mánáidgárddi fuolahit ahte bargit galget eastadit, ja bissehit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhttiimiid ja sávatkeahces ovttasdoaibmamiid.

Áigemearri njulget dán láhkarihkkuma lei 27.05.2019.

Skábmamánus 2019 válde mánáidgárdemánáid váhnemat oktavuodá Deanu gielddain ja Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniin ja ohcaledje gieldda čuovvoleami dán bearráigeahčus. Čájehuvvui ahte mánáidgárdeiseváldi ii lean ožžon duodaštuvvot ahte láhkarihkkun lea njulgejuvvon.

Dan vuodul go gieldda bearráigeahčču Giellavealgu mánáidgárddis ii buktán bohtosiid ja go váhnemat leat Fylkkamánnaí váidán mánáidgárddi mánáidgárdebirrasa, de mearrideimmet mii čađahit bearráigeahču erenoamáš dilálašvuodaid vuodul, vrd. Mánáidgárdelága § 9. Deanu giella, gii lea mánáidgárdeiseváldi, lea ožžon dieđu min bearráigeahču birra.

1.2 Bearráigeahču čađaheami birra

Mii álgaheimmet bearráigeahču reivve bokte 17.12.19 Giellavealgu mánáidgárdái. Dii gohččojuvvuidet lágidit midjiide dokumentašuvnnaid. Mii leat ožžon dokumentašuvvna bearráigeahču čađaheapmái.

Bearráigeahču temán lea mánáidgárddi bargu mánáid psykososiála mánáidgárdebirrasa hárrái. Mii leat dárkkistan čuovvovaš vuollemáid:

1. Mánáidgárddi bargu eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa, vrd. mánáidgárdelága §§1, 2, 3 ja 4.
2. Mánáidgárddi geatnegasvuohta gieđahallat, bissehit ja čuovvulit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhhtima ja sávatkehtes ovttasdoaimamiid, vrd. mánáidgárdelága §§1, 2, 3 ja 4.

Mii eat leat geahčadan mo dii deavdibehtet eará gáibádusaid njuolggadusain.

Ulbmil bearráigeahčuin lea sihkkarastit ahte mánát Giellavealgu mánáidgárddis ožžot buori ja dorvvolaš mánáidgárdebirrasa ja ahte bearráigeahču dagaha ahte mánáidgárddi čuovvu mánáidgárdelága ja láhkaásahusaid.

Jus mánáidgárdeeaiggát ii čuovo njuolggadusaid, de sáhttit mii gohččut mánáidgárddi njulget dili.

Mii sáddiimet didjiide gaskaboddosaš bearráigeahččoraportta 31.08.20. Das ovdanbuvttiimet mii iežamet gaskaboddosaš árvvoštallamiid ja konklusuvnnaid. Dii lehpēt áigemeari sisa kommenteren gaskaboddosaš raportta. Mii leat gieđahallan din kommentáraid juohke áigequovdilis temá vuolde.

2 Mánáidgárddi bargu eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa

2.1 Rievttálaš gáibádusat

Eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa

Mánáidgárddi galgá leat pedagogalaš doaimma ja mánáidgárddi ulbmil lea addit mánáide buriid ovdánan- ja aktivitehtavejolašvuođaid lagas áddejumis ja ovttasbarggus mánáid ruovttuiguin. Dat galgá ovddidit loaktima ja ilu stoahkamis ja oahppamis, ja leat hásttuheadđi ja dorvvolaš báiki gos lea ovtastallan ja ustivuotta. Mánáidgárddis galgá leat dearvvašvuođa ovddideaddji ja eastadeaddji doaimma ja galgá bargat dan ovdi ahte sosiála erohusat dássejuvvojit, vrd. mánáidgárdelága §§ 1 ja 2.

Fuolahus lea eaktun dasa ahte mánát dovdet dorvvolašvuođa ja loktet bures. Mánát galget dovdat iežaset oidnojuvvon, áddejuvvon ja doahhtaluvvon ja galget oažžut dan veahki maid dárbbasit. Mánáidgárddi bargit galget lágidit dilálašvuođaid dasa ahte mánát sáhttet čatnašuvvat bargiide ja guhtet guimmiidasaset. Bargit galget maid fuolahit ahte mánát vásihit dorvvolašvuođa, gullevašvuođa ja loaktima mánáidgárddis, vrd. láhkaásahusa mánáidgárddi sisdoalu ja bargguid rámmaplána birra (dás duohko rámmaplána).

Mánáidgárddi galgá aktiivvalaččat lágidit dilálašvuođaid dasa ahte ustivuotta ja sosiála searvevuohta sáhttá ovdánit. Bargit galget doarjut mánáid iežaset ovttasdoaimmanháliidusaid ja veahkehit buohkaid beassat stoahkat earáiguin, vásihit ustivuotta ja oahppat bisuhit ustivuotta. Sii galget maid ságastallat ovttasdoaimmanvieruid birra ja

hástit mánáid ovttas hábmet alcceseaset ovttasdoaimmanvieruid. Vurdojuvvo maiddá ahte bargit dorjot ahte mánát mearridit iežaset rájiid, ohppet doahhtalit earáid rájiid ja gávdnat čovdosiid go riiddut čuožžilit, vrd. rámmaplána.

Mánáid ja váhnemiid mielváikkuheapmi

Rámmaplána mearrádusat mánáid ja váhnemiid mielváikkuheami birra galget duddjot kvalitehta ja geavaheaddjemielváikkuheami sihkkarastimii, vrd. Ot.prp. nr. 71 (2004 – 2005).

Mánáin lea vuoigatvuohta buktit iežaset oaiviliid mánáidgárddi beaivválaš doaimma hárrái. Mánát galget jeavddalaččat oazžut vejolašvuođa aktiivvalaččat searvat mánáidgárddi doaimma plánemii ja árvvoštallamii, vrd. mánáidgárdelága § 3.

Mánáidgárddi galgá ovttasráđiid ja ovttasbarggus ruovttuin áimmahuššat máná fuolahus- ja stoahkandárbbu, ja ovddidit oahppama ja oahppahábmema viiddis ovdáneami vuodđun. Go váhnemiid lea ovddasvástádus mánáid bajásgeassimis, de galgá mánáidgárddi doaimmahuvvot dan mielde mo váhnemat dáhttot fuolahusa ja bajásgeassima čađahuvvot. Ahte aktivitehtat galget čađahuvvot ruovttu ipmárdusa ja lagas ovttasbarggu bokte ruovttuiguin, ii mearkkaš ahte váhnemat sáhttet bienasta bitnii stivret mánáidgárddi. «Ipmárdusain» oaivvilduvvo ahte goappaš bealit dohkkehit ja doahhtalit goabbat guoimmiset ovddasvástádusa ja geatnegasvuodaid máná hárrái, go fas «ovttasbargu» baicca guoská dieđuid juogadeapmái, guđege máná ovdáneapmái ja áššiide mat gullet mánáidgárddi pedagogalaš vugiide, vrd. mánáidgárdelága § 1.

Sihke váhnemat ja bargit fertejit dohkkehit ahte mánáidgárddis lea servodatmandáhtta ja árvovuodđu man mánáidgárddi lea geatnegas doaimmahit, vrd. rámmaplána.

Juohke mánáidgárddis galgá leat váhnenráđdi ja ovttasbargolávdegoddi. Váhnenrádis leat mánáidgárddi mánáid váhnemat ja dat galgá ovddidit oktasaš beroštumiid ja bargat dan ovdii ahte váhnemiid ja mánáidgárddi fuolahit ahte deaŋalaš áššit ovdandivvojuvvojit váhnenráđdi ja ovttasbargolávdegoddi, vrd. mánáidgárdelága § 4.

Rollat ja ovddasvástádus:

Mánáidgárdeeaiggádis lea bajimus ovddasvástádus das ahte mánáidgárddi doaimmahuvvo gustovaš lágaid ja njuolggadusaid mielde, vrd. mánáidgárdelága § 7 vuosttaš lađđasa. Mánáidgárdeeaiggádis lea nappo juridihkalaš ovddasvástádus mánáidgárddi kvalitehta hárrái. Mánáidgárdeeaiggádis lea ovttas mánáidgárddiin lánkanannejuvvon ovddasvástádus sihkkarastit buori ja dorvvolaš mánáidgárdebirrasa. Mánáidgárdefálaldat mas lea buorre kvalitehta lea dan duohken ahte leat gelbbolaš mánáidgárdebargit, vrd. rámmaplána.

Jodiheaddjis lea beaivválaš ovddasvástádus mánáidgárddis ja son galgá sihkkarastit ahte mánáidgárddi deavdá njuolggadusaid ja gáibádusaid. Jodiheaddji galgá fuolahit ahte pedagogalaš bargu čađahuvvo mánáidgárdelága ja rámmaplána mielde, ja ahte bargit olahit oktasaš ipmárdusa dan hárrái. Dat mearkkaša ahte jodiheaddji galgá sihkkarastit ahte bargit servet dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja čađaheapmái. Jodiheaddji galgá dasa lassin fuolahit ahte mánáidgárddi bargit čađahit guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa, vrd. rámmaplána.

Pedagogalaš jodiheaddjái lea biddjon ovddasvástádus čadahit ja jodihit barggu psykososiála birrasa hárrái. Pedagogas lea ollislaš ovddasvástádus plánema ja árvvoštallama hárrái, juohke máná beaivválaš fuolahusa, sosiála birrasa ja oahppanbirrasa hárrái mánájoavkkus ja ovttasbarggu hárrái mánáid váhnemiiguin, vrd. rámmaplána.

2.2 Min áicamat, árvvoštallamat ja konklusuvnnat

2.2.1 Fuolaha go jodiheaddji ahte bargiidveahka searvá dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja čađaheapmái?

Jodiheaddji jodiha ja čuovvola plánema, duođašteami, árvvoštallama ja mánáidgárddi sisdoalu ja bargovugiid ovdáneami barggu ja fuolaha ahte buot bargit servet dasa. Jodiheaddjis lea guovddáš ovddasvástádus pedagogalaš barggu/proševttaid álggahemiid, doaibmabijuid ja čuovvuleami hárrái – dás maiddá eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.

Fylkkamánni lea ožžon jahkeplána 2017-2019 ja plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18. Jahkeplánas čuožžu 4. siiddus ahte galget ráhkaduvvot mánnoplánat mat juhkkovuođot vahkkuide ja main lea mánu temásátni. Mii leat maid ožžon Deanu gieldda plána *fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabiras 2019 – 2020*

Mánáidgárddis ii leat jahkeplána mánáidgárdejahká 2019/2020, muhti mii leat jearahallamiid vuodul ádden ahte jahkeplána 2017/2019 lea geavahuvvon. Jahkeplána 4. čuoggás čuožžu ahte mánáidgárde lea oahppi organisašuvdna gos buohkat ovdánit ja ahte ovdáneapmi dáhpáhuvvá gelbbolašvuodaloctema, árvvoštallamiid ja bagadallama bokte. Viidáseappot čuožžu ahte plánen lea guovddáš bealli pedagogalaš barggus ja ahte plánen galgá ee. čalmustahttit fágalašvuoda ja ovdáneami mii dáhpáhuvvá reflekšuvnna bokte bargiidjoavkkus.

Buohkat geaid mii jearahallat dihtet ahte mánáidgárddis lea jahkeplána ja plána givssideami vuostá, muhto Fylkkamánni lea eahpesihkar man bures bargit dovdet plánaid sisdoalu. Mánáidgárddis lea dáhpin ahte jodiheaddji ráhkada jahkeplána ja bargit ovddidit oaviliid go plána lea gárvvis. Mánnoplánat maid ossodagat galget ráhkadit, dáid ráhkada vuosttažettiin pedagogalaš jodiheaddji. Nuppi ossodagas gullat mii ahte bargit leat mielde plánemis dainna lágiin ahte sáhttet ovddidit sávaldagaid ja evttohit čakčadoaimmaid. Dasto bidjá pedagogalaš jodiheaddji evttohusaid mánnoplánaide. Midjiide muitaluvvo ahte jodiheaddji lea ráhkadan plána givssideami vuostá ovttasráđiid mánáidgárde-eaiggádiin.

Nu go Fylkkamánni ádde ja dulko dieđuid, de oavvildat mii ahte bargit eai leat mielde jahkeplána, mánnoplánaid dahje givssideami plána plánemis. De ii šatta plánenbargu doaimma ovdánahttima ja reflekšuvnna vuodđun, nu go rámmaplána ulbmil lea.

Jodiheaddjis lea erenoamáš ovddasvástádus fuolahit ahte dorvvolaš ja buori bargobirrasa bargu čadahuvvo mánáidgárdelága ja rámmaplána mielde, ja ahte bargit olahit oktasaš ipmárdusa dan hárrái. Rámmaplána cealká ahte mánáidgárde lea oahppi organisašuvdna gos buot bargit galget reflekteret fágalaš ja ehtalaš beliid das mii lea dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras buot mánáide. Dat mearkkaša ahte Giellavealgu mánáidgárddi bargit galget reflekteret mángga beali hárrái mat leat namuhuvvon jahkeplánas, nu go omd. ahte bargit galget váldit mánáid dovdduid duođas, bargit galget čájehit beroštumi ja

fuolahit ahte buot mánát vásihit dorvvolašvuoda jna. Jus dáid dilálašvuodaid birra ii reflekterevuođat ovttasráđiid, de sáhhtá guhtege bargi dulkot doahpagaidd iežas áddejumi mielde, mii ii soaitte leat mánáidgárdelága ja rámmaplána ulbmiliid mielde.

Mánáidgárddi lea searvan fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirrasa prográmmii (*Inkluderende barnehage- og skolemiljø* (IBS)) ovttas Deanu gielddain 2018 giđa rájes ja prográmma loahpahuvvo 2020 čavčča. Mii leat ožžon gieldda IBS-plána ja muhtin referáhtaid čoačkimiin gos Giellavealgu mánáidgárddi jodiheaddji lea oassálastán resursačoačkimiin. Plánas daddjo ahte juohke resursaolmmoš galgá sajáiduhttit plána ja váldit mánáidgárddi bargiid mielde bargui man ulbmil lea ovddidit fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirrasa. Jearahallamiid bokte bohtá ovdan ahte bargiin lea unnán diehtu das mii *fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirras* lea. Muhtimat leat gullan dan birra ja muhtimat leat ieža ohcan dieđuid Interneahtas. Fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirrasa čađaheapmái lohket bargit dušše jodiheaddji searvan.

Mánáidgárddi kommentára: Min kommentára lea ahte jodiheaddji lea fuolahan ahte buot bargit váldojuvvojit mielde dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii jahkeplánaid, ossodatplánaid, vahkkoplánaid ja givssideami plánaid oktavuodas. Dat dáhpáhuvvá plánenbeivviin, bargiidčoačkimiin, ossodatčoačkimiin ja čoačkimiin pedagogalaš jodiheaddjiiguin. Muhtin bargit servet plánenproseassaide eambo go earát, ja plánenproseassat dáhpáhuvvet iešguđetge dásiin mánáidgárddis. Mánáidgárddi lea sádden midjiide čoačkinreferáhtaid mat čájehit ahte dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebirras lea leamaš temán dáid čoačkimiin.

Ođđa dieđuid vuodul maid leat ožžon mánáidgárddis, árvvoštallat mii ahte jodiheaddji fuolaha ahte bargit servet dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja čađaheapmái.

2.2.2 Fuolaha go jodiheaddji ahte mánát servet dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa barggu plánemii ja čađaheapmái?

Buot mánáidgárdemánáin lea vuoigatvuohta ovddidit oaiviliid ja váikkuhit mánáidgárddi beaivválaš sisdollui. Sii galget oažžut vejolašvuoda searvat dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja ovddideapmái. Mánáid oaivilat galget deattuhuvvot sin agi ja láddandási ektui.

Mii leat ožžon jahkeplána 2017-2019. Giellavealgu mánáidgárddi plánas daddjo mánáid mielváikkuheami birra ahte máná galgá iežas dási ja eavttuid mielde oažžut ovdandivvut iežas jurdagiid ja dovdduid fárrolaga bargiiguin ja eará mánáiguin. Mánát galget oažžut ovddasvástádusa iešguđetlágan doaimmain ja sii galget beassat deaivvadit eará olbmuiguin rabas mielain ja áddejumiin. Viidáseappot daddjo ahte bargit galget guldalit mánáid ja vuhtii váldit máná dovdduid ja vásihemiid. Mánát galget beassat ieža válljet aktivitehtaid ja bargit galget diktit mánáid evttohit aktivitehtaid maidda háliidivčče searvat.

Jearahallamiin bohtá ovdan ahte Beštor ossodat doallá mánáidčoačkimiid guovtte gearde manus. Mánáidčoačkimiin sáhhtet mánát evttohit ja hutkat aktivitehtaid. Dát evttohusat váldojuvvojit dasto mielde mánoplánaide maid pedagogalaš jodiheaddji ráhkada. Dasa lassin ságastallet Beštora bargit mánáiguin jus bohciidit soahpameahttunvuodát mánáid gaskii, nannen dihte mánáide dorvvolaš mánáidgárdebirrasa.

Állat ossodaga bargit lohket jitnosit mánáide ja leat gohcevaččat smávvá mánáid rumašgiela ja signálaid hárrái vai fuomášit mo mánáin lea dilli beaivválaš mánáidgárdedilis.

Midjiide mitaluvvo ahte ossodat geavaha reaiddu «*Steg for Steg*» eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ja ahte dát reaidu áimmahuššá systematihka das mo mánát sáhttet searvat plánemii.

Rámmaplána dadjá ahte mánáidgárddi galgá leat dihtomielalaš das ahte mánáin sáhttet leat iešguđetlágan ovdanbuktinvuogit ja lágidity dilálašvuođa mielváikkuheapmái mii lea heivehuvvon mánáid ahká, vásihusaide, ja juohkehačča eavttuide ja dárbbuide.

Vaikko jahkeplánas ii namuhuvvo sierra mo mánát galget searvat dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja čađaheapmái, de leat buot jearahallon olbmot ovttaoavilis das ahte mánát servet dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa plánemii ja čađaheapmái. Fylkkamánni oaivvilda ahte gáibádus lea devdojuvvon.

2.2.3 Bargá go jodiheaddji dan ovdii ahte mánáidgárddi bargit galget čadahit guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa?

Mánáidgárddi galgá ovddidit ustivuođa ja searvevuođa. Jodiheaddji galgá bargat dan ovdii ahte bargiin galget leat guottut ja árvvut mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa buot mánáide. Jodiheaddji galgá maid fuolahit ahte buot bargiin mánáidgárddis lea diehtu ja áddejupmi mánáidgárddi árvvuid birra.

Mii leat ožžon jahkeplána 2017 – 2019 ja plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18. Mii leat maid ožžon referáhtaid bargiidčoahkkimiin jagiin 2018 ja 2019.

Jahkeplánas bohtá ovdan ahte mánáidgárddis lea sámi kultur- ja árvovuodđu ja ahte sámi árvvut galget leat mánáidgárddi sisdoalu vuodđun. Eará árvvut mat bohtet ovdan jahkeplánas leat ee. ahte bargit galget atnit mánáid *árvvus*, ahte mánát galget dovdat *dorvvolašvuođa*, *dásseárvvu* ja *ovttadássašvuođa*. Plánas givssideami vuostá geavahuvvojit ee. doahpagat nu mo «*buorit ja posiitiiva relašuvnnat*», «*áicilis ollesolbmot*», «*buorre ovtastallanvuoignja*» ja «*smáđáhkes biras*». (Dás jorgaluvvon sámegeillii.)

Bargiidčoahkkima referáhtas 09.01.18 oaidnit ahte árvovuodđu lea leamaš temán, muhto referáhtas ii boađe ovdan mo bargit leat reflekteren árvvuid hárrái. Bargiidčoahkkima referáhtas 13.08.19 oaidnit ahte bargit leat bargan dainna makkár guottut galget gustot mánáidgárddis.

Jearahallamiin hálle mánggas dan birra man deatalaččat buorit guottut leat ja dat ahte árvvus atnit nuppiid. Dat mat namuhuvvojit leat: ahte leat buori mielas, ii bealkit, leat earáid vuostá nu go háliidat sii galget leat du vuostá, rávkat buori iđida, mojunjálmmiid váldit vuostá mánáid ja váhnemiid, guldalit maid earát dadjet, oaidnit juohke máná ja guhtet guimmiideamet, ii hállat fasttit ovttage birra, rabasvuohta, dohkkeheapmi ja leat buorit olbmot nuppiid vuostá. Jearahallamiin duođaštuvvo ahte dát árvvut leat leamaš ságas bargiidčoahkkimiin.

Bargit fertejit reflekteret iežaset guottuid vai buoremus lági mielde sáhttet gaskkustit ja ovddidit árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Mánáidgárddi galgá

bargat dan ovdii ahte mánát áddejit oktasaš árvvuid ja norpmaid (dábiid) mat leat searvevuhtii deatalaččat. Bargit galget leat čielga rollamodeallat/ovdagovat. Fylkkamánni oaidná ahte mánáidgárddi bargit leat bargan guottuiguin ja árvvuiguin maŋemus áigodaga, ja dat lea buorre. Fylkkamánni oaivvilda ahte reflekšuvnnat mánáidgárddi árvvuid ja guottuid hárrái lea bargu mii galgá bargojuvvot álo áigái vai árvvut sajáiduvvet čađaheapmái. Reflekšuvdna sáhttá boktit rabas ságastallamiid mánáidgárddi ulbmila, sisdoalu ja doaimmaid birra ja eastadit sávatkeahtes dilálašvuodaid bohciideamis.

Buohkat geaid mii jearahalaimet leat ovttajienalaččat das guđet árvvut ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Danne árvvoštallá Fylkkamánni ahte jodiheaddji ja pedagogalaš jodiheaddjit barget dan ovdii ahte bargit galget čađahit guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.

2.2.4 Čuovvola go jodiheaddji ášši jus muhtin bargi mánáidgárddis ii čađat diekkár guottuid ja árvvuid?

Jodiheaddji galgá čuovvolit ášši jus muhtin bargi ii čađat guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Mánáidgárdi lea oahppi organisašuvdna gos buot bargit galget reflekteret fágalaš ja ehtalaš áššiid birra, dievasmahttit iežaset máhtu ja leat čielga rollamodeallat/ovdagovat.

Dokumentašuvnnas maid mii leat ožžon, ii boađe ovdan galgá go jodiheaddji čuovvolit ášši jus muhtin bargi mánáidgárddis ii čađat guottuid ja árvvuid mat leat mearriduvvon jahkeplánas dahje plánas givssideami vuostá. Danne lea min árvvoštallan dušše dieđuid vuodul mat bohte ovdan jearahallamiin.

Ovddit čuoggás (2.2.3) árvvoštallat mii ahte jodiheaddji bargá dan ovdii ahte bargit galget čađahit guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa, ja danne sáhttit mii dadjat ahte buot bargit dihtet guđet guottut ja árvvut mánáidgárddis gustojuvvojit. Jearahallamiin boahká ovdan ahte bargit eai leat vásihan ahte oktage bargi ii čađat daid guottuid ja árvvuid maid sii leat soahpan, ja jus dat dáhpáhuvašii, de leat buohkat ovttaoavilis das ahte pedagogalaš jodiheaddji ja jodiheaddji galget dan čuovvolit.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte jodiheaddji čuovvola ášši jus muhtin bargi ii čađat guottuid ja árvvuid mat ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.

2.2.5 Árvvoštallá go mánáidgárdi eastadanbarggu dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ovddideapmái earret eará mánáid, váhnemiid ja bargiid oaiviliid vuodul?

Mánáidgárdi galgá jeavddalaččat árvvoštallat iežaset pedagogalaš barggu. Árvvoštallama vuodđun galget leat reflekšuvnnat masa buot mánáidgárdebargit servet. Mánáin ja váhnemiin lea vuoigatvuohta mielváikkuheapmái ja mánáid vásáhusat ja oaivilat galget leat mielde árvvoštallamis. Pedagogalaš jodiheaddji galgá jodihit plánema, čađaheami, dokumenterema, árvvoštallama ja ovdáneami eastadanbarggus ja dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ovddideamis.

Mii leat ožžon jahkeplána 2017 – 2019 ja čálalaš čilgehusa mánáidgárdeeaiggádis ja jodiheaddjis.

Giellavealgu mánáidgárddi jahkeplánas čuožžu ahte mánáidgárdi lea oahppi organisašuvdna gos gelbbolašvuodaovdánahttin ja organisašuvdnaovdánahttin galgá e.e. čađahuvvot bargiid reflekšuvnnaid bokte pedagogalaš barggus. Ulbmil lea ahte systemáhtalaš árvvoštallan galgá boktit reflekšuvnnaid bargiid rolla ja geavada birra. Viidáseappot daddjo ahte bargit galget dárkut (observeret), reflekteret ja árvvoštallat ovdal váhnenságastallamiid, ja iežaset árvvoštallamii ja ahte ovttaskas mánáid ja mánnájoavkkuid árvvoštallan galgá čađahuvvot jodiheaddje-, ossodat- ja bargiidčoahkkimiin. Váhnemat galget váldojuvvot mielde árvvoštallanbargui sihke váhnenságastallamiid, váhnenčoahkkimiid ja ovttasbargoforumiid bokte. Mánát galget searvat árvvoštallanbargui beaivválaš ságastallamiid bokte, čoahkkananbottuid bokte ja dan bokte mo váhnemat ja bargit leat dárkon mánáid signálaid ja ovdanbuktimiid/dovddahemiid.

Jahkeplána 10. siiddus čujuhuvvo ahte mánáidgárddis lea sosiála gelbbolašvuolta leamaš vuoruhansuorgin, lassin dasa go mánáidgárdi lea searvan prográmmii *Fátmmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabiras* fárrolaga Deanu gielddain áigodagas 2018 – 2020. Sihke jahkeplánas ja jearahallamiin bohtá ovdan ahte mánáidgárdi geavaha reaiddu «*Steg for Steg*» eastadanbarggus, ja barggus ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdefálaldaga.

Mii eat leat ožžon dokumentašuvnna mii čájehivččii ahte mánáidgárdi lea árvvoštallan eastadanbarggu, vuoruhansuorggi sosiála gelbbolašvuolta, «*Steg for Steg*» dahje *Fátmmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirrasa (Inkluderende barnehage- og skolemiljø)*. Ja mii eat gávna dokumentašuvnna dasa ahte mánáidgárdi lea háhkan dieđuid váhnemiin dahje mánáin.

Mánáidgárdeeaiggáda ja jodiheaddji čálalaš čilgehusas dán bearráigehččui, dadjá jodiheaddji ahte son lea buot váhnemiidda sádden jearahallanskovi ee. mánáid loaktima ja váhnemiid vuordámušaid birra mánáidgárdái. Jearahallamis mitaluvvo ahte váhnemat leat vástidan ja buktán vástádusaid jodiheaddjái. Jodiheaddji ii leat čuovvolan jearahallaniskadeami buozanvuodajávkama geažil, muhto dat ii leat vuoruhuvvon manjel ge go son fas álggii bargui.

Mánáid vásáhusat ja oaivilat galget leat mielde árvvoštallanbarggus. Jearahallamis bohtá ovdan ahte mánát muhtin muddui oassálastet árvvoštallanbarggus mánáidčoahkkimiid ja beaivválaš ságastallamiid ja dan bokte go bargit dárkot nuoramus mánáid signálaid. Mánáid evttohusat dahje nuoramusaid signálat sáhttet leat mielde rievdadeame mánáidgárddi geavada. Fylkkamánni oaivvilda ahte bargit beroštit mánáid oainnuin mánáidgárdebirrasa árvvoštallamis.

Pedagogalaš bargu galgá válddahalloyuvvot, analyserejuvvot ja dulkojuvvot mánáidgárddi plánaid, mánáidgárdelága ja rámmaplána ektui. Dat lea sihkarastin dihte ahte buot mánát ožžot fálaldaga mánáidgárdelága ja rámmaplána mielde. Árvvoštallanbargu galgá dahkkojuvvot reflekšuvnnaid vuodul maidda buot bargit servet, mii fas addá viiddis vuodu plánemii ja čađaheapmái. Fágalaš ja ehtalaš čuolbmaguorahallamat galget leat oassin árvvoštallanbarggus. Jearahallamiin bohtá ovdan ahte pedagogalaš jodiheaddji evaluere mánnoplánaid akto go lea ožžon dihtosii maid guhtege lea bargan ja háhká dieđuid eará bargiin go ii leat ollislaš bajilgovva. Dáid dieđuid vuodul oaivvilda Fylkkamánni ahte bargit eai oassálastte mánáidgárdebirrasa árvvoštallamis ja ahte árvvoštallan ii čađahuvvo rámmaplána ulbmiliid mielde dan dáfus ahte árvvoštallanbargu galgá dahkkojuvvot bargiid reflekšuvnnaid vuodul.

Vaikko jahkeplánas daddjo ahte váhnemat galget váldot mielde árvvoštallanbargui, de eai vásit váhnemat ahte sii váldojuvvojit mielde mánáidgárddi eastadanbarggu plánemii ja árvvoštallamii.

Fylkkamánni oaivvilda ahte mánát oassálastet dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa árvvoštallamis.

Viidáseappot oaivvilda Fylkkamánni ahte bargit ja váhnemat eai oassálaste árvvoštallamis.

2.2.6 Sihkkarastá go mánáidgárdeeaiggát ahte váhnenráđdi ja ovttasbargolávdegoddi váldojuvvojit mielde bargui mánáidgárdebirrasdoaimbajuid hárrái?

Juohke mánáidgárddis galgá leat váhnenráđdi ja ovttasbargolávdegoddi. Váhnenrádis leat mánáidgárddi mánáid váhnemat ja dat galgá ovddidit oktasaš beroštumiid ja bargat dan ovdii ahte váhnemiid ja mánáidgárddi ovttasbargu hukse buori mánáidgárdebirrasa. Mánáidgárdeeaiggát galgá fuolahit ahte deatalaš áššit ovdandivvojuvvojit váhnenráđđái ja ovttasbargolávdegodđái.

Mii leat ožžon jahkeplána 2017 – 2019, čálalaš čilgehusa mánáidgárdeeaiggádis ja jodiheaddjis ja referáhtaid váhnenčoahkkimiin jagiin 2018 ja 2019. Mii eat leat ožžon ovttasbargolávdegotti čoahkkimiid referáhtaid.

Mánáidgárddi jahkeplánas daddjo ahte váhnemat galget oassálastit mánáidgárddi árvvoštallanbarggus, ee. mánáidgárddi ovttasbargolávdegotti ja geavaheaddjeikkademiid bokte. 12. siiddus daddjo ahte váhnemat leat mánáidgárddi deataleamos ovttasbargoguoimmit, ja ahte váhnenságastallamat, váhnenčoahkkimat ja buktin- ja viežžandilálašvuodát galget duddjot dan ahte mánát ožžot dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Viidáseappot daddjo ahte ovttasbargolávdegoddi, gos váhnemat leat ovddastuvvon, galgá giedahallat áššiid main lea mearkkašupmi mánáidgárddi doibmii. Váhnenráđi ja ovttasbargolávdegotti bokte galget váhnemat aktiivvalaččat oassálastit plánen- ja árvvoštallanbarggus.

Jearahallamiin bohtá ovdan ahte mánáidgárddis ii leat dohkkehuvvon jahkeplána dán mánáidgárdejahká. Lea ovttasbargolávdegoddi mii galgá mearridit jahkeplána danne go jahkeplána lea deatalaš mánáidgárddi sisdoalu dáfus. Dat lea juoga maid mánáidgárdeeaiggát diehtá.

Jearahallamiin bohtá ovdan ahte lea leamaš dušše okta čoahkkin ovttasbargolávdegottis mánáidgárdejagi 2019/2020. Muitaluvvo ahte váhnenovddasteaddjit leat leamaš miellahttun 1,5 jagi ovdal go gohččojuvvojedje čoahkkimii. Bohtá maid ovdan ahte áirasat eai leat ožžon referáhta 2019/2020 čoahkkimis. Mitaluvvo viidáseappot ahte plána givssideami vuostá lea dohkkehuvvon ovttasbargolávdegottis. Ii leat leamaš temán mo mánáidgárddi galgá bargat ovddidit buori mánáidgárdebirrasa.

Mánáidgárdeeaiggáda ja jodiheaddji čálalaš čilgehusas dán bearráigehččui dadjá jodiheaddji ahte son lea buot váhnemiidda sádden jearahallanskovi ee. mánáid loaktima ja váhnemiid vuordámušaid birra mánáidgárdái. Jearahallamis mitaluvvo ahte váhnemat leat vástidan ja buktán vástádusaid jodiheaddjái. Mitaluvvo ahte ovttasbargolávdegoddi galggai bargat vástádusaiguin, muhto ahte dat ii leat šaddan dahkkojuvvot.

Mánáidgárddi kommentára: Kommenterejuvvo ahte váhnemat besset váikkuhit máná individuála dearvvašvuoda ja loaktima heiveheami, ja ahte dat dáhpáhuvvá váhnenságastallamiin ja eará gulahallamiin váhnemiiguin. Kommenterejuvvo maid ahte mánáidgárddis lea leamaš čoahkkin ovttasbargolávdegottis gos temán lei makkár vuordámušat mánáidgárddis leat váhnemiidda stuorát lágidemiid oktavuodas. Mánáidgárddi lea manjel sádden gohččumiid váhnenčoahkkimiidda ja čoahkkinreferáhtaid, muhto ii ovttasbargolávdegotti čoahkkimis.

Gohččumis váhnenčoahkkimii 17.09.20 oaidnit mii ahte mánáidgárddi áigu muitalit mo sii barget fáttmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabirrasa prográmmain (IBS:in) ja plánain givssideami vuostá. Lea maid áigumuš doallat joavkobargguid váhnemiid oaiviliid hárrái jahkeplánii. Váhnenráđđi galgá bargat veahkkin dan ovdii ahte ovttasbargu mánáidgárddi ja váhnenjoavkku gaska hukse buori mánáidgárdebirrasa. Mii registreret dokumentašuvnnas maid mánáidgárddi lea manjel sádden, ahte mánáidgárddi lea álggahan barggu searvadahttit váhnenjoavkku mánáidgárdebirasdoaimbajuid bargui.

Čoahkkin ovttasbargolávdegottis masa mánáidgárddi čujuha kommentáras, oaivvildit mii lea seamma čoahkkin go masa mii čujuhat raporttas. Čoahkkimis ii leat referáhta. Mánáidgárddi berre čállit referáhta ovttasbargolávdegotti čoahkkimin, vai dat lea mielde sihkkarastime ahte ovttasbargolávdegoddi váldojuvvo mielde bargui mánáidgárde-birasdoaimbajuid hárrái. Fylkkamánni lea maid ožžon dihtosii ahte juogo váhnemat dahje ovttasbargolávdegoddi ledje ožžon dieđu gaskaboddosaš bearráigeahččoraportta birra. Loahpalaš bearráigeahččoraportta sáhtta leat buorre bargodokumeanta sihke váhnenráđđái ja ovttasbargolávdegoddái. Ovttasbargolávdegoddái galget lágiduvvot áššit main lea mearkkašupmi mánáidgárddi sisdollui ja doibmii ja oktavuhtii váhnemiiguin. Ovttasbargolávdegoddi galgá fuomášuhttit eaiggádii ja dieđihit bearráigeahččoeiseváldái jus mánáidgárddi ii doaimmahuvvo daid rámmaid siskkobealde maid gustovaš lágat, lálkaásahusat, mánáidgárddi njuolggadusat ja mánáidgárddi bušeahtta bidjet. Ulbmil sihke váhnenráđiin ja ovttasbargolávdegottiin lea ahte dáin orgánain galgá leat vejolašvuotta áimmahuššat váhnenjoavkku oktavuoda mánáidgárddiin ja sihkkarastit sin mielváikkuheami. Buorre ja lagas ovttasbargu mánáid ruovttuiguin lea buori mánáidgárddi deatalaš eaktu. Beaivválaš oktavuotta lea deataleamos, muhto formála ovttasbargoorganat sihkkarastet ahte váhnenjoavkkus lea duohta váikkuhan-vejolašvuotta mánáidgárddi doaimma hárrái. Váhnenráđđi ja ovttasbargolávdegoddi leat nappo deatalaš arenat geavaheddjiid mielváikkuheapmái.

Gažaldahkii sihkkarastá go mánáidgárdeeaiggát ahte ovttasbargolávdegoddi váldojuvvo mielde mánáidgárdebirasdoaimbajuid bargui, árvvoštallá Fylkkamánni ahte mánáidgárddi ii leat buktán ođđa dieđuid áššis. Danne doalahat mii iežamet konklusuvnna. Gažaldahkii sihkkarastá go mánáidgárddi ahte váhnenráđđi váldojuvvo mielde mánáidgárdebirasdoaimbajuid bargui, rievdatat mii iežamet konklusuvnna dasa ahte mánáidgárdeeaiggát sihkkarastá dan.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte mánáidgárdeeaiggát ii sihkkarastte ahte ovttasbargolávdegoddi váldojuvvo mielde mánáidgárdebirasdoaimbajuid bargui.

2.2.7 Sihkkarastá go mánáidgárdeeaiggát ahte mánáidgárdi aktiivvalaččat lágida dili ustivuodaid ja sosiála searvevuodaid ovddideapmái?

Mánáidgárddi bargit galget fuolahit ahte buot mánát vásihit dorvvolašvuoda, gullelašvuoda ja loaktima mánáidgárddis. Mánáidgárdi galgá fuolahit ahte buot mánát besset dovdat ahte sii leat deatalaččat searvevuhtii ja ahte mánát leat positiiva ovttasdoaimmas eará mánáiguin ja ollesolbmiguin.

Mii leat ožžon jahkeplána 2017 – 2019 ja plána givssideami vuostá dohkkehuvvon 21.03.18. Mii leat ožžon Deanu gieldda plána *Fátmmasteaddji mánáidgárde- ja skuvlabiras* 2019 – 2020 (*Inkluderende barnehage- og skolemiljø for 2019 – 2020*) ja referáhtaid váhnenčoahkkimiin 2018 ja 2019.

Jahkeplánas čuožžu ahte mánáidgárddis galgá sosiála gelbbolašvuolta leat vuoruhansuorgin.

Jearahallamiin boahtá ovdan ahte mánáidgárdi geavaha goappaš ossodagain reaiddu «*Steg for Steg*», ja ahte bargit háleštit ja bagadit mánáid jus mánát riidalit. Koronaáigge leat mánát leamaš juhkkjuuvvon smávva kohortan, mii bargiid mielas lea leamaš buorre mánáid loaktimii ja dorvvolašvuodadovdui mánáidgárddis. Muitaluvvo ahte ossodagat barget mánáiguin smávít joavkkuin, ja ahte joavkkut sáhttet hutkat doaimmaid mat sáhttet mánáid čatnat oktii ja ahte bargit veahkehit mánáid searvat stoahkamii, jus muhtin lea olggobealde. Fylkkamánni árvvoštallá ahte mánáidgárddi bargit čadahit mánggaid doaimmaid lágidan dihte dili ustivuodaid ja searvevuoda ovddideapmái, muhto ahte dat lea njálmmálaš dábiid mielde, ii ge leat plánaide nannejuvvon. Go bargu ii čadahuvvo plánaid vuodul, de sáhtta dat dagahit váilevaš kontinuehta, progreshuvna, árvvoštallama ja dokumenterema. Mánáidgárddi pedagogalaš barggu dokumenteren galgá leat oassin mánáidgárddi pedagogalaš doaimma plánen-, árvvoštallan- ja ovddidanbarggus, masa maid gullá mánáidgárddi psykososiála biras.

Vaikko mánáidgárdi ii leat čalmmustahtán ii ge duođaštan ahte sii aktiivvalaččat lágidit dili ustivuodaid ja searvevuoda ovddideapmái, de čájeha geavat ahte mánáidgárdi dahká dan. Fylkkamánni árvvoštallá danne ahte dát gáibádus lea devdojuvvon.

2.2.8 Sihkkarastá go jodiheaddji ahte váhnemat besset váikkuhit máná individuála dearvvašvuoda ja loaktima diliid heiveheami?

Mánáidgárdi galgá ovttasbarggus ja ovttá ipmárdusas ruovttuin áimmahuššat mánáid fuolahus- ja stoahkandárbbu, ja ovddidit oahppama ja oahppahábmema mánggabealat ovdáneami vuodđun. Ruovttu ja mánáidgárddi ovttasbarggu ulbmilin galgá álo leat máná buoremus, ja mánáidgárdi dat galgá fuolahit váhnemiid mielváikkuhanvuoigatvuoda.

Fylkkamánni lea ožžon jahkeplána 2017-2019, plána givssideami vuostá dohkkehuvvon 21.03.18, doaimmaplánas givssidandáhpáhusaide ja referáhtaid ságastallamiin váhnemiiguin geaidda iešguđetge dáhpáhusat gusket.

Jahkeplánas čuožžu ahte váhnemat galget searvat mánáidgárddi sisdoalu árvvoštallamii ja ahte mánát galget oažžut dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ovttasbarggu bokte váhnemiiguin. Dearvvašvuoda ja loaktima čuoggás čuožžu ahte mánáidgárddis galgá leat buorre ovttasbargu váhnemiiguin.

Máŋgga jearahallamis bohtá ovdan ahte bargit ságastallat váhnemiiguin buktin- ja viežžandilálašvuođain. Jus leat leamaš givssidan- dahje loavkašuhttindáhpáhusat, de lea dušše pedagogalaš jodiheaddji dahje jodiheaddji gii váldá oktavuoda váhnemiiguin. Dat galggašii eandalii dáhpáhuvvat seamma beaivvi, muhto sáhtta maid dáhpáhuvvat ahte váhnemiiguin váldojuvvo oktavuoha easka nuppe beaivvi.

Jearahallamiin bohtá maid ovdan ahte váhnemat servet individuála heiveheapmái dušše dalle go givssideapmi ja loavkašuhttin dáhpáhuvvá, eai ge eastadanbargui eai ge dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ovddideapmái. Máŋggas muitalit ahte heittot gulahallan bargiid ja váhnemiid gaska lea dáhpáhuvvat.

Váhnemat vásihit ahte sii eai beasa váikkuhit individuála heiveheami iežaset mánáide, vaikko jahkeplánas daddjo nu ja bargit oaivvildit dan. Mánáidgárddi bargiin lea geatnegasvuohta hábmet mánáidgárdefálaldaga lagas ipmárdusas ja ovttasbarggus mánáid ruovttuiguin. Dat mearkkaša ahte lea mánáidgárddi mii galgá áimmahuššat váhnemiid mieldeváikkuhanvuoigatvuođa, ja dat galgá dáhpáhuvvat dainna lágiin ahte váhnemat dovdet ahte sii sáhttet váikkuhit.

Mánáidgárddi kommentára: Kommenterejuvvu ahte váhnemat besset váikkuhit individuála heiveheamiid máná dearvvašvuođa ja loaktima hárrái, ja ahte dat dahkkojuvvu váhnenságastallamiin ja eará gulahallamiin váhnemiiguin. Sii čujuhit «dialogamodellii» man leat skábmamánus 2019 geavahišgoahtán gulahallamii váhnemiiguin. Mánáidgárddis lea leamaš váhnenovttasbargu temán plánenbeivviin borgemánus.

Mánáidgárddi šálloša go váhnemat vásihit ahte gulahallan singuin ii leat buorre.

Fylkkamánni oaivvilda ahte lea buorre ahte mánáidgárddi oaidná ieš ahte eai buot váhnemat leat duhtavaččat ovttasbargguin ja ahte váhnemat eai vásit ahte sii besset váikkuhit individuála heiveheapmái man ulbmil lea eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.

«Dialogamodealla» masa mánáidgárddi čujuha, lei juo álggahuvvon go Fylkkamánni čađahii bearráigeahču, muhto váhnemat dovde liikká ahte sii eai beasa váikkuhit individuála heiveheapmái man ulbmil lea eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Ovttasbargu váhnemiiguin lea áibbas dárbbášlaš jus galgá lihkestuvvat hukset dorvvolaš ja buori mánáidgárdefálaldaga buot mánáide mánáidgárddis. Vaikko váhnenovttasbargu ja váhnenialoga lea leamaš ságas bargiid plánenbeivviin, de oaivvilda Fylkkamánni ahte dat ii leat doarvái rievdadit min konklusuvnna. Mánáidgárddi ferte sáhttit čájehit movt sii rievdadit mánáidgárddi gulahallama váhnemiiguin. Danne doalahat mii iežamet konklusuvnna.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte jodiheaddji ii sihkarastte ahte váhnemat besset váikkuhit individuála heiveheami man ulbmil lea eastadit, ja ovddidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa.

2.2.9 Sihkarastá go mánáidgárdeeaiggát ahte mánáidgárddis lea dohkálaš pedagogalaš bargoveahka?

Mánáidgárddis galgá leat dohkálaš pedagogalaš ja hálddahušlaš jodihangoddi mas lea dohkkehuvvon oahppu, vrd. mánáidgárdelága § 17. Pedagogalaš jodiheddjiin galgá maid

leat dohkkehuvvon oahppu, vrd. § 18. Mánáidgárddis galgá leat unnimusat okta pedagogalaš jođiheaddji juohke čieža máná nammii go mánát leat vuollel golbma jagi ja okta pedagogalaš jođiheaddji juohke 14 máná nammii go mánát leat badjel golbma jagi.

Mánáidgárddis lea unnimusat 10 jagi leamaš sierralohpi spiehkastit pedagogalaš jođiheddjiid oahppogáibádusas. Mánáidgárdejagi 2019 – 2020 leat buot golbma pedagogalaš jođiheaddji čuldojuvvon oahppogáibádusas (BASIL).

Fylkkamánái leat sihke báikkálaš mánáidgárdeeiseváldi ja jođiheaddji dáhkidan ahte gielda lea bidjan bagadallama eaktun oahpahusgáibádusas čuoldima mearrádusain.

Jearahallamiin bohtá ovdan ahte mánáidgárdeeaiggát almmuha juohke jagi pedagogalaš jođiheaddjevirggiid ohcanláhkái, muhto rahčá sámegielat pedagogalaš bargiid rekrutteremiin. Jearahallamiin bohtá ovdan ahte mánáidgárdeeaiggádis ii leat strategiija dasa mo galggašii rekrutteret pedagogalaš jođiheddjiid geain lea dohkkehuvvon oahppu. Dan botta go bearráigeahčču čađahuvvo geassemánu 16. beaivvi, mitaluvvo midjiide ahte guokte pedagogalaš jođiheaddjevirggi galget boahhte mánáidgárdejahkái almmuhuvvot rabasin. Fylkkamánni oainnu mielde almmuhuvvojit virggit hui maŋŋit, go juo mánáidgárdeeaiggát guhká lea diehtán ahte sii dárbbasit pedagogalaš jođiheddjiid geain lea dohkkehuvvon oahppu.

Jearaldahkii lea go mánáidgárdeeaiggát bidjan bagadallaneavttu systemii, lea vástádus ii. Fylkkamánni ádde ahte mánáidgárddi pedagogalaš jođiheaddjit bagadalloyuvvojit, muhto ahte dat dáhpáhuvá danne go bagadallan ohcaluvvo, dahje dat lea oppalaš ja guoská oallugiidda, ovdamearkka dihte bargiid- dahje jođiheaddječoahkkimis. Ii leat gáibádus ahte bagadallan galgá leat systema olis, muhto bagadallan galgá vuodu váldit bargi gelbbolašvuodas ja dárbbus sáhttit deavdit pedagogalaš jođiheaddjevirggi. Mii áddet maid nu ahte mánáidgárdeeiseváldi ii leat dárkkistan leago eaktu devdojuvvon.

Pedagogas ollislaš ovddasvástádussii gullá plánen ja árvvoštallan, beaivválaš fuolahus juohke ovttá máná guovdu, mánáidjoavkku sosiála birrasa ja oahppanbirrasa ovddideapmi ja ovttasbargu mánáid váhnemiiguin. Bargiid gelbbolašvuolta lea mánáidgárddi deataleamos kvalitehtafáktor, ja lea erenoamáš guovddáš mánáide geain iešguđetge sivaidd geažil leat erenoamáš dárbbut.

Mánáidgárddis leat máŋggaid jagiid leamaš dáhpáhusat gos váhnemat leat váidalan ahte mánát eai vásit dorvvolaš ja buori dili mánáidgárddis. Dát dáhpáhuvá seammás go mánáidgárddis váilot pedagogalaš jođiheaddjit geain lea dohkálaš oahppu. Bargiid gelbbolašvuolta dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ovdánahttima hárrái ja buori váhnenovttasbarggu hárrái, lea mearrideaddji fáktorin dasa ahte mánát besset vásihit ustivuoda mánáidgárddis.

Mánáidgárddi kommentára: Mánáidgárddi lea rekrutteren ođđa pedagogalaš jođiheaddji geas lea dohkkehuvvon oahppu. Dasa lassin galgá jođiheaddji doaibmat 50 % pedagogalaš jođiheaddjin ovttá ossodagas. BASIL 2019 mielde leat mánáidgárddis 27 máná main 12 leat vuollel golbma jagi. Dat mearkkaša ahte mánáidgárddi dárbbasa 3 pedagogalaš jođiheaddji geain lea dohkkehuvvon oahppu ovdal go deavdá dohkálaš pedagogalaš bargoveaga gáibádusa. Mánáidgárddis váilu 1,5 jahkevirggi pedagogalaš jođiheaddjin geas lea dohkkehuvvon oahppu. Nu guhká go mánáidgárddi lea čuldojuvvon pedagogalaš jođiheaddji oahppogáibádusas, lea mánáidgárddi siskkobeaalde láhkagáibádusa dohkálaš pedagogalaš bargoveaga hárrái. Fylkkamánni rievdata

konklusuvnna dan hárrái ahte mánáidgárdeeaiggát sihkkarastá ahte mánáidgárddis lea dohkálaš pedagogalaš bargoveahka.

Fylkkamánni oaivvilda ahte mánáidgárdeeaiggát sihkkarastá ahte mánáidgárddis lea dohkálaš bargoveahka.

3 Mánáidgárddi geatnegasvuohta hálddašit, bissehit ja čuovvulit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhhtimiid ja sávatkeahkes ovttasdoaimamiid.

3.1 Rievtálaš gáibádusat

Geatnegasvuohta hálddašit, bissehit ja čuovvulit vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhhtimiid ja sávatkeahkes ovttasdoaimamiid.

Mánáidgárddi galgá ovddidit demokratiija ja dásseárvvu, ja bargat buotlágan vealaheami vuostá. Ii galgga dohkkehít makkárge vealaheami ii ge loavkašuhhti sániid ja daguid mánáidgárddi doaimmas, vrd. mánáidgárdelága § 1. Jus oktage mánná vásiha loavkašuhhtima dahje givssideami, de ferte mánáidgárddi rámmaplána eavttuid mielde hálddašit, bissehit ja čuovvulit dan. Lea eaiggáda ja jođiheadđi ovddasvástádus ahte bargit dovdet rutiinnaid, čuvvot mielde ja čađahit doaimabijuid givssideami ja eará loavkašuhhtimiid oktavuodas. Jus givssideapmi dahje eará loavkašuhhtin várohuvo dáhpáhuvvan, de lea bargiid ovddasvástádus čoavdit dan. Bargiid ovddasvástádussii gullá maid fuomášit ja čuovvulit jus várohuvo dahje lea dihtosis ahte ollesolbmot loavkašuhttet mánáid.

Mánáid ja váhnemiid mielváikkuheapmi

Mánáin lea vuoigatvuohta ovdanbuktit iežaset oainnu mánáidgárddi beaivválaš doaimma birra. Mánát galget jeavddalaččat oažžut vejolašvuoda aktiivvalaččat searvat mánáidgárddi doaimma plánemii ja árvvoštallamii, vrd. mánáidgárdelága § 3.

Mánáidgárddi galgá ovttasbarggus ja ovttá ipmárdusas ruovttuin áimmahuššat mánáid fuolahus- ja stoahkandárbbu, ja ovddidit oahppama ja oahppahábmema mánggabealat ovdáneami vuodđun. Mánáidgárddi ovttasbargu váhnemiiguin lea deatálaš máná dearvvašvuhtii, loaktimii ja oahppamii mánáidgárddis. Ovttasbarggu ulbmilin galgá álo leat máná buoremus. Mánáidgárddi dat lea ámmátlaš bealálaš geas lea váldoovddasvástádus lágidit dilálašvuodaid ovttasbargui, vrd. mánáidgárdelága §§ 1 ja 4.

3.2 Min áicamat, árvvoštallamat ja konklusuvnnat

3.2.1 Sihkkarastet go jodiheaddji ja pedagogalaš jodiheaddji ahte buohkat geat barget mánáidgárddis, čuvvot mielde ja čuovvolit ášši jus mánáin ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras?

Buohkat geat barget mánáidgárddis galget leat gozuid alde dilálašvuodaid hárrái mat sáhttet mearkkašit ahte muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras, ja sii galget erenoamážit leat gohcevaččat mánáid hárrái geat sáhttet leat erenoamáš hearkkit. Bargit galget háhkat dieđuid das mo mánát vásihit mánáidgárdebirrasa ja dat lea mánáid subjektiivá vásáhus mii lea mearrideaddji. Jodiheaddji galgá sihkkarastit ahte buohkat geat barget mánáidgárddis dihtet ahte sii galget čuovvut mielde ja čuovvolit dáhpáhusaid.

Fylkkamánni lea ožžon jahkeplána 2017-2019 ja plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18 ja referáhtaid bargiidčoahkkimiin 2018 ja 2019.

Jahkeplánas daddjo ahte mánáidgárddi galgá geavahit dárkuma (observašuvnna) pedagogalaš dokumentašuvdnan ja ahte mánáid loaktima árvvoštallan galgá dađistaga dahkkojuvvot dárkumiid bokte. Jahkeplána ii daja mo bargit galget dárkut dahje maid galget dárkut.

Plánas givssideami vuostá eai leat dieđut das maid bargit galget dárkkistit dahje mo dan galget dahkat, eará go ahte galgá leat systemáhtalaš dárkun.

Bargiidčoahkkima referáhtas 03.12.19 oaidnit ahte mánáidgárdebiras lea leamaš temán dihto dáhpáhusa geažil mánáidgárddis skábmamánu 2019 go váhnemat váidaledje ahte sudno máná ii loavtte bures mánáidgárddis. Referáhtas čuožžu ahte bargit galget dárkut máná relašuvnnaid ja dynamihka.

Jearahallamiin boahdá ovdan bargit dárkot/observerejit smávva mánáid rumašgiela ja ahte boarráseamos mánáin jerrojuvvo mo sii loktet mánáidgárddis. Duodaštuvvo ahte mánáid loaktin lea leamaš temán mánáidgárddi čoahkkimiin ja ahte bargit leat geahččan filmma man Udir lea ráhkadan. Ovdamearkan dasa maid bargit galget čuovvut mielde, čujuhuvvo mánáide geat leat akto, geahčastagaide ja rumašgillii. Muhtimat mitalit midjiide ahte dárkun lea iešalddis diehtelas ja ahte sii dárkot álo.

Buot bargiid atnet mánáid loaktima guovddázis, ja buohkat čuvvot mielde, muhto dáhpáhuvvá ahte eai buot dáhpáhusat fuomášuvvo. Buohkat lohket alddiineaset buoridanmuni.

Ovttá jearahallamis čujuhuvvo ovdamerkiid goas guhkin orui neaktive ahte guokte máná stoahkaba ovttas, go vácciiga maŋŋálaga, muhto ahte dat mii duodai dáhpáhuvai lei ahte nubbi máná váccii nuppi maŋis ja áđđestalai su, mii máná mielas lei loavkašuhhti.

Fylkkamánni oaivvilda ahte mánáidgárddis leat gelbbolašvuodaloktemat unnán čálalaččat duodaštuvvon dan oktavuodas makkár mearkkaid bargit galget mearkkašit go várohuvvu ahte muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras. Vai dárkumat livčče systemáhtalaččat, galget dat čállojuvvot, vai sáhttet duodaštuvvot ja čilgejuvvot. Ii sáhte leat juohke bargi duohken mearridit mo son galgá čuovvut mielde. Máhttu systemáhtalaš dárkuma birra lea oassin mánáidgárdeoahpaheddjiid oahpus. Fylkkamánni oaivvilda ahte mánáidgárddis váilu dát gelbbolašvuodda go sis maŋga jagi eai leat leamaš pedagogat

geain lea dohkálaš oahppu. Mii áddet jearahallamiid vuodul ahte buohkain lea mánáid loaktin guovddáš ášši, muhto mii jearrat lea go buohkain máhttu ja gelbbolašvuohta dárkut (observeret).

Mánáidgárddi kommentára:

Mánáidgárddi kommentára: Jodíheaddji lohká iežas fitnat ossodagain beaivválaččat ja lea ieš 50 % pedagogalaš jodíheaddjin nuppi ossodagas. Go son fitná ossodagain, de digašallá bargiiguin iešguđetgelágan áššečuolmmaid mánáidgárdebirrasis. Mánáidgárdi kommentere maid ahte sii leat álggahan pedagogalaš analysain ja givssideami plána ođasmahttimiin ja ahte bargit galget searvat ođasmahttimii. Dát sáhttá leat oassin gelbbolašvuođaloktemis das makkár mearkkaid bargit galget ohcat go várohuvvo ahte muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras ja mo sii daid galget fuomášit.

Vaikko Fylkkamánni rámida mánáidgárddi das go leat álggahan barggu sihkkarastit ahte buohkat geat barget mánáidgárddis, čuvvot mielde ja čuovvilit jus mánáin ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras, de oaivvildit mii ahte dat maid mánáidgárdi dán rádjái lea álggahan, ii leat doarvái dasa ahte rievdadit min konklusuvnna. Buohkat geat barget mánáidgárddis, fertejit diehtit makkár mearkkaid sii galget fuomášit. Mii oaivvildit ahte sihkkarastin dihte dákkár máhtu buot bargiin, de ferte jodíheaddji čálalaččat dárkkuhit gelbbolašvuođadoaibmabijuid ja gii lea guđege doaibmabidjui searvan.

Mii oaivvildat ain ahte mánáidgárddi jodíheaddjit muhtin muddui leat gaskkustan maid bargit galget oaidnit ja fuomášit, muhto ahte dat ii leat doarvái dasa ahte sihkkarastojuvvo ahte buohkat geat barget mánáidgárddis čuvvot mielde ja čuovvulit dan mii dáhpáhuvvá.

Mii doalahat iežamet konklusuvnna das ahte jodíheaddji ja pedagogalaš jodíheaddji eaba leat sihkkarastán ahte buohkat geat barget mánáidgárddis čuvvot mielde ja čuovvulit ášši jus mánáin ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras.

3.2.2 Fuolaheaba go mánáidgárddi jodíheaddji ja pedagogalaš jodíheaddji ahte buohkat geat barget mánáidgárddis (dakkaviđe) bissehit vealaheami, olggušteami, loavkašuhhtimiid ja sávatkeahtes ovttasdoaibmamiid?

Bissehit lea dás ahte dakkaviđe bisseha negatiiva láhttema, ovdamearkka dihte bisseha loavkašuhhtima dahje olggušteami. Ii oktege gii bargá mánáidgárddis oaččo dohkkehit ovdamearkka dihte rihkkumiid nugo omd. vealaheami, olggušteami, givssideami, loavkašuhhtimiid ja sávatkeahtes ovttasdoaibmamiid. Jodíheaddji galgá fuolahit ahte buohkat bissehit rihkkumiid, jus dat lea geavatlaččat vejolaš.

Fylkkamánni lea ožžon jahkeplána 2017-2019 ja plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18 ja referáhtaid bargiidčoahkkimiin 2018 ja 2019.

Plánas givssideami vuostá čuožžu ahte givssideamis galgá juo árra álgguid bissehit konsekveanta, muhto jahkeplánas ii čuoččo mihkkege das ahte bargit galget bissehit omd. givssideami ja loavkašuhhtimiid.

Jearahallamiin bohtá čielgasit ovdan ahte bargit leat ságastallan givssideami ja loavkašuhhtimiid bisseheami birra. Buohkat geavahit seamma bissehanmearkka ja dadjet

«heaitte» seammás go čájehit bissehanmearka. Buohkat dihtet ahte lea sin ovddasvástádus bissehit.

Mánáidgárdi ii dohkket makkárge givssideami. Okta gean jearahalaimet, lea eahpesihkar lea go buot bargiin seamma áddejupmi das *goas* galget bissehit, muhto earát fas oaivvildit ahte bargiin lea oktasaš áddejupmi das *goas* galget bissehit.

Fylkkamánni oaivvilda ahte ii leat buorre ahte mánáidgárdi ii leat dokumenteren oktasaš rutiinnaid mánáidgárddi bargiide das mo hálddašit ja bissehit givssideami ja loavkašuhttiid, erenoamážit go mánnga jagi leat leamaš dáhpáhusat mánáidgárddis maid mánát leat dovdan givssideapmin ja loavkašuhttiin. Buohkat fertejit diehtit *goas* sii galget bissehit, maddái sadjásaččat.

Vaikko mánáidgárddis eai leat čálalaš rutiinnat dasa mo bargit galget bissehit givssideami ja loavkašuhttiid, de lea áibbas čielggas ahte bargit leat bargan bissehemiin das go buohkat dihtet maid sii galget dahkat.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte mánáidgárddi bargit bissehit vealaheami, olgušteami, givssideami, loavkašuhttiid ja sávatkeahces ovttasdoaimamiid.

3.2.3 Sihkkarastá go jodiheaddji ahte mánáidgárdi iská ášši farggamusat ja ahte guoskevaš mánát besset iežaset oaivila ovddidit go mánáidgárdi iská ášši?

Dakkaviđe go mánáidgárddi bargit várohit dahje dihtet ahte mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras, de galget bargit iskat ášši dárkileappot. Jodiheaddji galgá fuolahit ahte buohkat geat barget mánáidgárddis dihtet ahte sii galget iskat ášši ja dárkkistit ahte dat dahkkojuvvo. Buot mánát geaidda ášši guoská, galget beassat dadjat iežaset oaivila.

Fylkkamánni lea ožžon plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18 ja devdojuvvon doaimabidjoplána givssidandáhpáhusaide beaiváduvvon 13.11.19.

Doaimaplánas givssidandáhpáhusaide čuožžu ahte dat gii oaidná givssideami galgá dakkaviđe dieđihit iežas jodiheaddjái. Viidáseappot čuožžu ahte bargi galgá háleštit mánáiguin dan birra mii lea dáhpáhuvvon ja ahte mánát sáhttet ieža evttohit mo dilli sáhttá čovdojuvvot. Doaimaplánas mii lea devdojuvvon, lea oanehis referáhta bargiid ja guoskevaš mánáid ságastallamiin.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte guoskevaš mánát besset ovdanbuktit iežaset oainnu go mánáidgárdi iská ášši.

Jearahallamiin muitalit buohkat ahte bargit isket ášši go bargit fuomášit ahte dáhpáhus lea čuožžilan. Muitaluvo ahte bargit jerret ášši birra buot guoskevaš mánáin. Ossodagas čállet bargit logga dáhpáhusain, vai ee. sáhttet addit rievttis dieđuid váhnemiidda.

Jearahallamiin boahtá ovdan ahte go bargit ožžot dieđu váhnemiin das ahte mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras, de isket bargit ášši dakkaviđe. Seamma dáhpáhuvvá go bargit ieža várohit ahte mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras.

Mánngga jearahallamis čujuhuvvo dihto dáhpáhusii mas eará mánát áite ovttá máná skábmamánu 2019. Dán dáhpáhusas dadjet mánnggas ahte siskkáldas rutiinnat eai

čuvvojuvvon. Dat mii dáhpáhuvai, lei ahte sáddejuvvui reive guoskevaš váhnemiidda vaikko mánáidgárddis ii lean dan ovdal leamaš dialoga váhnemiiguin ja almmá pedagogalaš jodiheaddji dieđu haga. Mánngas lohket ahte dat dagahii eahpesihkarvuoda das manne siskkáldas rutiinnat eai čuvvojuvvon. Fylkkamánni oaidná ahte sáhtta leat váttis bargiide iskat ášši go rutiinnat eai čuvvojuvvo.

Jearahallamiin boahtá maid ovdan ahte go váhnemat leat addán jodiheaddjái dieđu das ahte mánná lea loavkašuhthtojuvvon, de eai leat dieđut álo ollen viidáseappot ossodahkii. Dat sáhtta dagahit ahte bargiide lea váttis iskat ášši dakkaviđe.

Mánáidgárddi kommentára: Jodiheaddji lohka son lea mánngga geardde giedahallan plána givssideami vuostá bargiiguin, muhto ahte son ii dieđe guđet bargit leat oassálastán das. Fylkkamánni oaivvilda ahte rolla- ja ovddasvástádusjuohku rutiinnaid dáfus ferte leat nu čielggas ahte daid lea álki čuovvut ja ahte buohkat dihtet maid sii galget dahkat. Dat guoská maid mánáidgárddi jodiheaddjiide. Mii oaivvildit maiddái ahte dokumenteren dahje juogalágan kontrolla mánáidgárddi geavadin dán oktavuodas livččii mielde sihkkarastime ahte buohkat geat barget mánáidgárddis dihtet ahte sii galget iskat ášši ja čuovvulit ahte mánáidgárddi iská ášši.

Fylkkamánni doalaha iežas konklusuvnna das ahte jodiheaddji ii sihkkarastte ahte mánáidgárddi iská ášši farggamusat.

3.2.4 Fuolaha go mánáidgárddi ahte mánáide geaidda ášši guoská heivehuvvojit doaimbajut ja ahte sii ožžot liige doarjaga?

Mánáidgárddi galgá álggahit doaimbajuid beroškeahhtá das mii lea sivvan dasa go mánná ii vásit ahte mánáidgárdebiras lea dorvvolaš ja buorre. Heivvolaš doaimbajuid válljen galgá dahkkojuvvot fágalaš árvvoštallamiid vuodul. Doaimbajuid ulbmil galgá leat bissehit givssideami dahje loavkašuhthtimiid dahje fas ásahit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Doaimbajut sáhttet leat mánáid guovdu geat vásihit givssideami ja loavkašuhthtima dahje daid mánáid guovdu geat givssidit ja loavkašuhthtet. Jodiheaddji galgá fuolahit ahte dat dahkkojuvvo.

Mii leat ožžon mánáidgárddi plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18 ja mii sisttisdoallá doaimbajuid mále givssideami vuostá. Mii leat ožžon guokte doaimbaplána ovdalaš dáhpáhusaide mánáidgárddis. Nubbi plána lea beaiváduvvon 14.12.18 ja nubbi ges 13.11.19.

Mii leat ožžon referáhtaid váhnenságastallamiin, mánáidgárddi ja váhnemiid e-postačálašeami, doaimbajuid evaluerema mii ii leat beaiváduvvon, ja beaivátkeahtes skovi mas leat doaimbajut ja aktivitehtat mánáid váste. Dán skovis eat sáhte oaidnit leat go doaimbajut lágiduvvon dihto mánnái vai leat go mánnájoavkku várás. Mii leat maid ožžon čuovvolanplána mii lea beaiváduvvon 13.01.17, raportta beaiváduvvon 06.05.19 ja referáhta bagadallančoahkkimiin PPT:in.

Doaimbaplánas givssideami vuostá čuožžu ahte son gii lea oaidnán givssideami galgá čállit maid son lea oaidnán ja ahte dat gii lea lagamusas mánáid galgá ságastallat mánáiguin dan birra mii lea dáhpáhuvvon. Lea pedagogalaš jodiheaddji gii galgá dieđihit váhnemiidda ja váhnemiiguin galgá ráđđádallojuvvot. 1 – 2 vahku maŋgel lea sus gii lea mánáid lagamusas, ovddasvástádus evalueret mo mánná ja sus lea maid ovddasvástádus ođđasis ságastallat guoskevaš mánáiguin. Pedagogalaš jodiheaddjis lea ovddasvástádus

evalueret doaimbajuid ossodatčoahkkimis ja ođđasis ságastallat váhnemiiguin. Viidáseappot čuožžu ahte doaimbajut berrejit evaluerejuvvot juohke mánu.

Raporttas beaiváduvvon 06.05.19 lea čoahkkáigeassu das maid ossodat ja bargit leat dahkan dainna ahte dihto mánnái šaddá buoret dilli mánáidgárddis. Konkluderejuvvo ahte mánná lea dásseárvosaš buot stoahkamis ja ahte mánás leat stoahkanguoimmit. Dán mánnái plánejuvvojedje heivehuvvon doaimmat juo 13.01.17. Lea jáhkehahtti ahte doaimbajut leat bistán badjel guokte jagi go eat sáhte oaidnit ahte dat leat evaluerejuvvon ovdal go 06.05.19. Plána ja doaimbajut bohte áigái váhnemiid váidaga vuodul.

Čoahkinreferáhtas 12.11.19, mii lea eará váhnema váidaga birra, lea mánáidgárdi čállán doaimbajuid mat galget čađahuvvot ovdos guvlui. Dát guoská áššái jagis 2018, muhto mii ain lea bistime. Okta doaimman lea buoret gulahallan mánáidgárddi ja ruovttu gaskka ja ahte máná iešdovdu galgá nannejuvvot. Muđui leat dárkilis čilgehusat das maid guhtege lea oaidnán dáhpáhusain skábmamánu 2019. Váhnemat bivde čoahkkima mánáidgárddiin vai mánáidgárdi álggahivččii doaimmaid. Dán áššis ráhkaduvvui doaimbaplána mánnái gii vásihii givssideami ja loavkašuhhtimiid, ii ge dan guovtti eará mánnái geat leigga seahkánan áššái. Doaimbaplánas 13.11.19 leat buot čuoggát devdojuvvon dan hárrái mo givssideapmi dáhpáhuvai. Plána datte ii dokumentere ahte leat čađahuvvon evalueremat, ođđa ságastallamat mánáiguin dahje ođđa ságastallamat váhnemiiguin. Doaimbaplánas ii ge boađe ovdan leat go evalueremat dahkkojuvvon eará dokumeanttaid bokte.

Muhtimat geaid jearahalaimet lohket ahte sii álo álggahit doaimbajuid go mánáin ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras. Eatnasat vástidit ahte ráhkaduvvo doaimbaplána dušše jus leat duodalaš dáhpáhusat dego veahkaválddálašvuohta ja ahte eará dáhpáhusain álggahuvvojit doaimbajut, muhto eai plána hámis.

Mánáidgárddi váhnemiin ja bargiin lea veahá goabatlágan áddejupmi das lágiduvvojit go guoskevaš mánáide heivehuvvon doaimbajut. Buohkat leat ovttaoaivilis das ahte mánáidgárdi dál čađaha heivehuvvon doaimbajuid eambo go ovdal.

Boahtá ovdan ahte mánáidgárdi maŋemus áiggi lea álgán bargat dainna mo mánát vásihit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa ja ahte dáhpáhus skábmamánu 2019 móránahit bargiid. Dán dáhpáhusa maŋgel oavvildit bargit ahte guoskevaš mánát ožžot heivehuvvon doaimbajuid.

Dokumentašuvnnas man mii leat ožžon sáhtta leat váttis gávdnat guđiid heivehuvvon doaimbajuid guoskevaš mánát ožžot. Dat lea danne go dokumentašuvnnas lea váilevaš bajilgovva, dat lea eahpečielggas ja unnán oktilaš. Dokumentašuvdna lea maid eahpečielggas áiggiid dáfus ja lea váttis oaidnit guđet doaimbajut ja áššit gullet oktii. Dasa lassin eai leat muhtin dokumeanttat beaiváduvvon.

Mánáidgárdi lea álggahan systemadoaimbajuid maid oktavuodas PPT bagadallá mánáidgárddi. Sihke sáddejuvvon dokumentašuvdna ja jearahallamat duodaštit ahte bagadallan lea čađahuvvon ja ahte dat lea leamaš ávkkálaš.

Nu go Fylkkamánni oaidná, de lea mánáidgárdi rievddadan dábiid skábmamánu 2019 rájes. Mánáidgárdi lea álggahan doaimbajuid sihke ovttaskas mánáid guovdu ja doaimbajuid mánáidgárddi systema guovdu.

3.2.5 Dokumentere go mánáidgárdi heivehuvvon doaibmabijuid?

Ovttaskas mánáid loaktima ovddideaddji doaibmabijut ja árvvoštallamat galget dokumenterejuvvot go lea dárbbaslaš dasa ahte addit mánái heivehuvvon fáldadaga. Doaibmabijuid dokumenteren čalmmustahtta mo bargit barget givssideami ja loavkašuhhtima bisseheamiin dahje ásahit ođđa dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Dokumentašuvdna sáhtta addit váhnemiidda dieđuid das mo mánáidgárdi čuovvola heivehuvvon doaibmabijuid.

Mii leat ožžon mánáidgárddi plána givssideami vuostá mii lea beaiváduvvon 21.03.18 ja mii sisttisdoallá doaibmabijuid málle givssideami vuostá ja guokte doaibmaplána ovdalaš dáhpáhusaid oktavuodas mánáidgárddis. Nubbi plána 14.12.18 ja nubbi 13.11.19. Mii leat maid ožžon beaivátkeahkes skovi mas leat doaibmabijut ja aktivitehtat mánáid váste. Dán skovis eat sáhte oaidnit leat go doaibmabijut lágiduvvon dihto mánái vai leat go mánájoavkku várás. Mii leat maid ožžon čuovvolanplána mii lea beaiváduvvon 13.01.17, referáhta váhnemiid, eaiggáda ja bargiid čoahkkimis beaiváduvvon 12.11.19 referáhta bagadallančoahkkimis PPT:in.

Fylkkamánni oaidná ahte mánáidgárddis leat čálalaš plánat, muhto mii oaivvildat ahte plánat leat eahpečielgasat ja unnán konkrehtat. Doahpagat mat geavahuvvojit leat earret eará: *buoridit bargiid ja mánáid relašuvnna ja nannet máná iešdovddu*. Doahpagat eai leat čielgasmahttojuvvon doaibmabijuid hámis.

Jearahallamiin muitaluvo ahte eai buot doaibmabijut dokumenterejuvvo. Doaibmabijut álggahuvvojit dušše duodalaš veahkaválddalaš dáhpáhusaid olis ja go mánáidgárdi atná dárbbaslašžan čadahit heivehuvvon doaibmabijuid, muhto dat ii dahkko plána hámis.

Fylkkamánni oaivvilda ahte mánáidgárdi dokumentere heivehuvvon doaibmabijuid ovttaskas mánáid várás, muhto ahte mánáidgárdi ferte doaibmabijuid čielgaseappot konkretiseret doaibmaplánain.

3.2.6 Ožžot go guoskevaš váhnemat dokumentašuvnna mánáidgárddis jus bivdet dan?

Váhnemiin lea vuoigatvuohta oaidnit ja oážžut dokumentašuvnna iežaset mánáid birra, ja sihkuhit dahje njulgejuvvot dieđuid mat leat boastut dahje eai áibbas riehta.

Jearahallamiin muitaluvo ahte váhnemat ožžot dokumentašuvnna mánáidgárddis go bivdet dan.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte váhnemat ožžot dokumentašuvnna mánáidgárddis go bivdet dan.

3.2.7 Čuovvola go jodiheaddji ahte mánáidgárdi čadaha heivehuvvon doaimmaid?

Jodiheaddjis lea beaivválaš ovddasvástádus mánáidgárddis ja galgá fuolahit ahte heivehuvvon doaibmabijut čadahuvvojit nu ahte mánát eai givssiduvvo dahje loavkašuhhttojuvvo. Jodiheaddji galgá čuovvolit ahte mánáidgárddi bargit čadahit doaimmaid nu go dat leat sohppojuvvon nu guhká go máná dan dárbbaslaš dasa ahte vásihit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Pedagogalaš jodiheaddji galgá čadahit doaibmabijuid dainna lágiin go lea mearriduvvon.

Mii leat ožžon referáhta čoahkkimis váhnemiiguin beaiváduvvon 12.11.19, jodiheaddji ja váhnemiid gaskasaš e-poastačálašemiid 2018:s ja 2019:s, reivve jodiheaddjis guoskevaš váhnemiidda beaiváduvvon 25.09.18 ja raportta doaibmabijuid birra beaiváduvvon 06.05.19.

Soapmásat sis geaid jearahalaimet leat eahpesihkkarat das man muddui jodiheaddji álo čuovvola, ja earát fas lohket ahte jodiheaddji čuovvola ahte heivehuvvon doaibmabijut čađahuvvojit. Dat dáhpáhuvvá dan bokte ahte jodiheaddji oasálastá čoahkkimiin.

Čoahkinreferáhtas beaiváduvvon 12.11.19 oaidnit mii ahte jodiheaddji lei čoahkkimis bargiiguin ja guoskevaš váhnemiiguin.

Raporttas 06.05.19 čilge jodiheaddji guđiid doaimmaid ossodat lea čađahan mánáid guovdu geat leat vásihan givssideami ja loavkašuttimiid.

Fylkkamánni árvvoštallá ahte jodiheaddji čuovvola ahte mánáidgárdi čađaha heivehuvvon doaimmaid.

3.2.8 Háhká go mánáidgárdi doarvái dieđuid das mo doaibmabijut leat ábuhan, bargiid, máná ja váhnemiid mielas?

Vai sáhtttá evalueret, de ferte mánáidgárdi háhkat doarvái dieđuid das mo doaibmabijut leat ábuhan. Mánáin geaidda doaibmabijut gusket, lea vuoigatvuohta cealkit iežaset oaivila. Mánáidgárdi galgá fuolahit váhnemiid vuoigatvuođa mieldeváikkuheapmái ja galgá bargat lagas ovttasbarggus ja áddejumiin váhnemiiguin. Ruovttu ja mánáidgárddi ovttasbarggus galgá ulbmilin álo leat máná buoremus.

Mii eat leat ožžon dokumentašuvnna dasa ahte mánáidgárdi lea háhkan mánáin ja váhnemiin doarvái dieđuid das leat go doaibmabijut ábuhan.

Ovttá jearahallamis daddjo ahte mánáidgárdi háhká dieđuid guoskevaš mánáin soaitáhagaid mielde, go fas eará dajet ahte mánáidgárdi háhká dieđuid mánáin ja váhnemiin ovdal go doaibmabijut evaluerejuvvojit. Daddjo maid ahte doaibmabijut ja mánáid loaktin leat jeavddalaččat temán ossodatčoahkkimiin.

Go ii gávdno dokumentašuvdna dasa ahte mánáidgárdi háhká dieđuid mánáin ja váhnemiin, muhto go jearahallamiin bohtá ovdan ahte dat dahkkojuvvo, de konkluderet mii ahte dieđuid háhkan ferte leat čađahuvvon njálmmálaččat.

Go dokumentere dieđuid maid mánáidgárdi oažžu mánáin ja váhnemiin, de dahká dat ahte doaibmabijut maid mánáidgárdi čađaha, sáhttet árvvoštallojuvvot ja evaluerejuvvot. Go dieđut leat njálmmálaččat, de sáhttet deatlaš dieđut láhppot nu ahte šaddá váttis válddahallat heivehuvvon doaibmabijuid. Mánáidgárdi galgá geavahit dokumentašuvnna čalmmustahttit heivehuvvon doaibmabijuid ja čalmmustahttit ovttaskas mánáid loaktima go dat lea dárbbášlaš heivehuvvon fálaidaga addimii. Mánáidgárddi dokumenteren lea gáibádussan ovttaskas mánáid dearvvašvuođa ja loaktima hárrái mánáidgárddiin.

Vaikko mánáidgárdi ii leat dokumenteren váhnemiid ja mánáid oaiviliid das mo doaibmabijut leat ábuhan, de árvvoštallá Fylkkamánni jearahallamiid vuodul ahte mánáidgárdi lea háhkan dieđuid bargiin, mánáin ja váhnemiin.

3.2.9 Sihkkarastá go jođiheadđji ahte mánáidgárdi heiveha ja vejolaččat viidáseappot ovdánahtta doaibmabijuid bargiid, mánáid ja váhnemiid oaiviliid vuodul?

Mánáidgárdi galgá čuovvolit ášši ja evalueret leago doaibmabijuin leamaš dat ávki mii lei ulbmilin. Ášši ii galgga loahpahuvvot ovdalgo mánás fas lea dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras. Jus evalueremis bohtá ovdan ahte mánás ii leat dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras, de galget evaluerema vuodul álggahuvvot eará doaibmabijut.

Mii leat ožžon raportta beaiváduvvon 06.05.19, čoahkkínreferáhta 12.11.19 ja doaibmaplána beaiváduvvon 13.11.19, plána givssideami vuostá mii lea dohkkehuvvon 21.03.18 ja mii suttisdoallá doaibmabijuid málle givssideami vuostá ja čoahkkínreferáhtaid bagadallančoahkkimiin PPT:in.

Doaibmaplána givssidandáhpáhusaid oktavuodas čuožžu ahte sus gii lea mánáid lagamusas, lea ovddasvástádus 1 -2 vahkku manjel evalueret mo manná. Pedagogalaš jođiheadđjis lea ovddasvástádus ossodatčoahkkimis evalueret doaibmabijuid ja evalueren berre dáhpáhuvvat juohke mánu.

Raporta 06.05.19 suttisdoallá árvvoštallama heivehuvvon fálddagas dihto mánnái gii ahkidušai mánáidgárddis. Raporttas leat dieđut das maid mánáidgárdi lea dahkan ja konklusuvdna lea ahte mánás lea dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras. Doaibmabijut mat válddahaljojuvvojit gullet áššái mas váhnemat váide máná loaktima mánáidgárddis juo 2017:s. Mii eat leat ožžon eará čálalaš árvvoštallamiid dahje evalueremiid áigodagas 2017 – 2019.

Čoahkkínreferáhtas beaiváduvvon 12.11.19, mii guoská eará váhnema váidagii, lea mánáidgárdi ráhkadan bajilgova bohttevaš doaibmabijuin. Dát lea ášši jagis 2018, mii ain lea bistime. Čoahkkínreferáhtas leat čilgejuvvon doaibmabijut mat galget čađahuvvot hálddahušlaš dásis ja mánáidgárdedásis. Mii eat leat ožžon duođaštusa das leat go dát doaibmabijut árvvoštallojuvvon ja evaluerejuvvon.

Doaibmaplána 13.11.19 mas lea oktavuodas referáhttii beaiváduvvon 12.11.19, váilot evalueremat, ođđa ságastallamat mánáiguin ja ođđa ságastallamat váhnemiiguin mat málle mielde galggaše čađahuvvot. Doaibmaplána ii leat merkejuvvon boadášii go dat ovdan eará dokumeanttain.

Mii eat leat ožžon evalueremiid dahje árvvoštallamiid das lea go bagadallamiin PPT olis leamaš ávki. Jearahallamiin daddjui ahte bagadallan lea leamaš buorre.

Jearahallamis bođii ovdan ahte mánáidgárddis leat áigodagas 2017 rájes dásšázi leamaš mánát geat leat vásihan givssideami ja eará loavkašuhhtiid. Jearahallamis muitaluvvo ahte muhtimiidda lea mánáidgárdebiras buorránan, ja earáide ii. Muhtimat geaid jearahalaimet bidje gažaldahkan lea go mánáidgárddis givssidanvuoigŋa vai leat go ovttaskas dáhpáhusat ja heittot gulahallan mánáidgárddi ja váhnemiid gaska.

Árvvoštallama váldo ulbmil lea sihkkarastit mánáide dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa. Danne galgá mánáidgárdi jeavddalaččat árvvoštallat lea go heivehuvvon doaibmabijuin leamaš ávki mánáid loaktimii ja dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasii. Diehtu mánáid loaktima birra lea deatalaš dasa ahte sáhttit addit heivehuvvon fálddaga. Mánáid loaktin galgá danne árvvoštallojuvvo áigges áigái, ja mánáid vásáhusat ja oaivilat galget leat oassin das.

Buot mánáin lea riekti dorvvolaš ja buori mánáidgárdefálaldahkii. Bargit galget fuolahit ahte buot mánát vásihit dorvvolašvuoda ja loktet bures mánáidgárddis.

Eai gávdno čađahuvvon doaimmaid árvvoštallamat ja vejolaš viidásetovdánahttin áigodagas 2017 – 2019. Mii eat oainne ge ahte árvvoštallamat ja doaibmabijuid vejolaš viidásetovdánahttin lea dokumenterejuvvon áššis mii lea bistán 2018 rájes dássáži.

Mánáidgárddi kommentára: Mánáidgárddi jođiheaddji lohka ahte sii árvvoštallet, heivehit ja viidáseappot ovdánahttet álggahuvvon doaibmaplánaid. Mánáidgárde lea maid sádden midjiide dokumentašuvvna ossodatčoahkkimiin ja kártemiid «Buohkat mielde» («Alle med») skoviid bokte.

Dokumentašuvdna čájehe ahte mánáidgárde evaluere doaibmabijuid mat leat álggahuvvon ja ahte sii heivehit ja viidáseappot ovdánahttet doaibmabijuid.

Fylkkamánni rievdata iežas konklusuvvna dasa ahte jođiheaddji sihkkarastá ahte mánáidgárde árvvoštallá, heiveha ja vejolaččat viidáseappot ovdánahttet heivehuvvon doaibmabijuid go givssideapmi ja eará loavkašuhhtimat dáhpáhuvet.

4 Min reakšuvnnat

4.1 Gohččun njulget

Kapihttaliin dás ovdalis leat mii gávnahan ahte dii ehpel deavdde buot njuolggadusaid. Mii gohččut din njulget čuovvovačča, vrd. mánáidgárdelága § 9 nuppi lađđasa:

1. **Mánáidgárdeeaiggát galgá fuolahit ahte mánáidgárde bargá eastademiin ja dustemiin man ulbmil lea ovdidit dorvvolaš ja buori mánáidgárdebirrasa mánáide, vrd. mánáidgárdelága §§ 1 ja 2 ja láhkaásahusa rámmaplánii mánáidgárddi sisdoalu ja doaimmaid birra.**

Gohččun sisttisoallá ahte mánáidgárdeeaiggát galgá sihkkarastit ahte:

- mánáidgárde árvvoštallá bargiid ja váhnemiid oaiviliid vuodul eastadanbarggu man ulbmil lea dorvvolaš ja buorre mánáidgárdebiras
- ovttasbargolávdegoddi váldojuvvo mielde mánáidgárdebirasdoaimmabijuid bargui
- váhnemat besset váikkuhit oktagaslaš heiveheami mánáid dearvvašvuoda ja loaktima hárrái

2. **Mánáidgárdeeaiggát galgá fuolahit ahte mánáidgárde giedahallá, bisseha ja čuovvola vealaheami, olggusteami, givssideami, loavkašuhhtimiid ja sávatkeahkes ovttasdoaimbamiid, vrd. mánáidgárdelága §§ 1 ja 2 láhkaásahusa rámmaplánii mánáidgárddi sisdoalu ja doaimmaid birra.**

Gohččun sisttisoallá ahte mánáidgárdeeaiggát galgá sihkkarastit ahte:

- jođiheaddji fuolaha ahte buohkat geat barget mánáidgárddis čuvvot mielde ja čuovvolit ášši jus muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre dilli mánáidgárddis

- bargit isket ášši go ožžot diehtevassii ahte muhtin mánás ii leat dorvvolaš ja buorre dilli mánáidgárddis

4.2 Gohččumiid čuovvoleapmi

Dii galgabehtet dakkaviđe álggahit barggu njulget njuolggadusrihkkumiid. Go gohččumat leat njulgejuvvon, galgabehtet dii dieđihit ahte njulgen lea čadahuvvon ja movt dii lehpēt njulgen.

Dis lea áigemearrin 05.02.21 sáddet dieđu. Mii eat loahpat bearráigeahču ovdal go dii cealkámuša ja čilgehusa bokte lehpēt čájehan ahte gohččumat leat njulgejuvvon.

5 Dis lea vuoigatvuohta váidit

Bearráigeahččoraporta lea ovttaskasmearrádus hálddašanlága § 2 vuosttaš lađđasa bustáva b mielde. Dii sáhttibehtet váidit ovttaskasmearrádusa.

Jus dii váidibehtet, de fertebehtet dan dahkat golmma vahkku sisa. Áigemearri gusto dan rájes go reive lea ollen didjiide, vrd. hálddašanlága §§ 28 ja 29. Dii sáddebehtet váidaga midjiide. Mis lea vejolašvuohta nuppástuhttit mearrádusa. Jus mii eat leat ovttaoavilis dinguin, de sáddet mii váidaga Oahpahusdirektoráhttii mii de mearrida áššis.

Hálddašanlágas § 32 sáhttibehtet oaidnit mo váidda galgá hábmejuvvot.

Dii sáhttibehtet bivdit ahte mii eat čađat mearrádusa ovdal go váidináigemearri lea dievvan, dahje ovdal go Oahpahusdirektoráhtta lea loahpalaččat mearridan áššis, vrd. hálddašanlága § 42.

Dii lehpēt ášši bealálaččat ja dis lea vuoigatvuohta oaidnit ášši dokumeanttaid, vrd. hálddašanlága § 18.

Liv Hanne Huru
Bearráigeahččojodiheaddji

Vibeke Gjemensjø
bearráigeahččomiēl bargi